

FRIVALDSZKY JÁNOS

A TUDOMÁNYOS KUTATÁS CÉLJA: AZ IGAZ ÉS A LEGTELJESEBB VALÓSÁG MEGÉRTÉSE

A katolikus Egyetemünk a teljes Igazság kutatásában elkötelezett. Nem csak azon tudományos hipotézisekből indul ki, amit az adott kor felvenni megenged, s amely eredményeket tudományosként elfogad. A megismerés teljességére törekedve azon valódi és teljes valóságot igyekszik feltárni, amit Isten teremtett, s amit sajnos az emberi bűn megrontott, de amiben most is megtalálható Isten többirányú lenyomata és jelenléte, különösen, hogy a bűnös embert Isten Fia, Jézus Krisztus emberré születve, a leggyötrelmesebb kereszthalált elszenvedve, majd feltámadásával megváltotta és újraalkotta, és az egész világot és benne az emberiséget gondviselésével és a Szentlélek jelenlétével kormányozza. A katolikus Egyház, Isten zarándokló népe, élén a római pápával, a Tanítóhivatalával, intézményeivel, szentségeivel Isten jelenlétét adják, amelyből Egyetemünk táplálkozik, kutatási tevékenységében is. Az egész katolikus hívő kutatói közösség, de az egyes Krisztus-követő kutatói is. Az Egyház morális és társadalmi tanítása, amely a Szentírás, a Szent Tradíció és a természetes erkölcsi törvény erkölcsi lelkiismeret és a természetes emberi ész által való megismerhetőségén alapszik, a hívők esetében a Szentháromság isteni Személyeibe vetett hit és a velük való kapcsolat általi megismerés révén válik teológiai értelemben teljessé a saját kutatási tevékenységük végső értelmét tekintve. A keresztény hívő kutató tudományos tevékenységei közepette is marad – életének végső célját és értelmét tekintve – hívő ember, akit így a valóság legteljesebb, s nemcsak a természetes vagy tudományos értelem általi, hanem a keresztény hit által megvilágított megismerése is fűt és ez is mozgatja a kutatómunkájában.

AZ IGAZSÁG SZOLGÁLATÁBAN ÁLLÓ KATOLIKUS EGYETEM ÉS A TUDOMÁNYOSSÁG KRITÉRIUMA

A katolikus egyetem kutatási célja nem csupán a teljes és így a valódi igazság kutatása, hanem egyszersmind annak tudományos kutathatóságának a tudományos köztudatban való előmozdítása is. Ezért a tudományos kutatás olyan értelmezéséért száll síkra és azt promotálja saját intézményében, hogy a kutatás tudományos módszere, sőt, a tudományosság fogalma és annak természete maga igazodjon a megismerés tárgyához, magához a teljes értelemben vett Igazsághoz. Nem helyes ugyanis a tudományosság szempontjából, ha az előre kiválasztott, adott esetben a valóságot eleve csak redukált módon kutatni képes vizsgálati módszer konstituálja e redukáltságában a tudományosan vizsgálandó valóságot. Az ilyen tudományos eszköz nem magát a valóságot, hanem a csupán redukált valóságmegismerésre alkalmas tudományos módszer által előzetesen már „preformált” valóságszeletet vizsgálhatja. Lehetséges – és a gyakorlatban elő is fordul korunkban –, hogy éppen magát a lényegét zárja ki a tudományosnak elfogadott módszer vagy eszköz a vizsgálandó valóságból, s legfőképpen az emberből. Helyes tudományos szemléletben először, a tudományos módszer megválasztása

előtt, magára a valóságra kell nyitottnak lennie a tudósnak azért, hogy megvizsgálhassa, az sajátos léte okán milyen valóságfirtatási eszközt igényel, hogy teljesebb legyen annak megismerése és megértése. Ha fordítva járunk el, s olyan elemző eszközt választunk, amely eleve nem képes a valóság igazi lényegét megragadni, akkor nem kapunk hiteles, valós képet a valóságról, s így a tudásunk sem lehet igazi, nem lehet valós tudós tudás. (Attól most eltekintenénk, hogy a végső nagy igazságok, amelyek magához Istenhez tartoznak, miként maga Isten, az emberi megismerés eszközeivel aligha foghatóak be.) Korunkban tudvalevőleg a pozitivistá tudományfelfogás kritériumegyüttese, vagy ha tetszik: paradigmája uralkodik. A probléma abban áll, ha a kutató vagy a kutatói közösség azt állítja vagy állítaná, hogy csak és *kizárólag* az a valóság létezik, amelyet e pozitivistá tudományos eszközökkel vizsgálni lehet. Ez tudományos tévedés, a tudomány azon tudásának bázisán, amely a teljes valóságot vizsgálja, kívánja kutatni, s nem csupán azt, amelynek kutatását az empirikus módon vizsgáló eszközök lehetővé teszik. Az embert halhatatlan szellemi lelke teszi emberi személyl, márpedig az ilyen empirikus eszközökkel közvetlenül nem mutatható ki. A teljesebb értelmű tudomány optikája és elemzési módszere viszont érzékeli annak a létét. A katolikus egyetem az *ember lényegét* adó dimenziójának kutatásában elsörendűen érdekelt, ezért az ember halhatatlan szellemi lelke a teológiai és a filozófiai kutatások elemzését képezi. Ennek eredményeinek döntő kihatása van és lehet más diszciplínákra is, úgymint például a jogtudományban az alapvető emberi jogok kutatásainál, különösen az élet és a halál kérdéseinél, amikor az emberi méltóság mibenlétét kell megalapozni, vagy a pszichológia és a pedagógia (filozófiai) emberképére. Hasonlóképpen helyes filozófiai antropológiai szemléletként tartja a jó irányban a bioetikai szempontok érvényesülését egyes olyan kutatásokkor, amelyekben terápiás gyógyító célból mesterséges beültetések történnek, illetve digitalizált folyamatok kerülnek integrálásra az emberi szervezetbe, adott esetben az ember központi idegrendszerébe, a megsérült, vagy az eleve fogyatékkal működő emberi funkciók pótlására, de fontos etikai irányítúként szolgálnak általában a legfejlettebb mesterséges intelligencia humánterápiás kutatásaikor is. Ezen embert szolgáló kutatásokban az Információs Technológiai és Bionikai Karunk elkötelezett. Az ember transzcendens szellemi lelke nem engedi, hogy az embert magát bármikor is tárgynak tekintsük, még a tudományos vizsgálatkor sem, amelynek pedig a vizsgálati „tárgyának” elemzésekor objektívnek (de az embert nem eltárgyasítónak) kell lennie. A katolikus egyetem kutatójának, ha az embert vizsgálja, vagy ha vizsgálata az ember lényegét érinti, akkor mindig tudatában kell lennie annak, hogy amit vizsgál, az azon ember, akinek legbenső lényege, abszolút méltósága okán – ami az Isten képmására való teremtettségéből fakad – transzcendens, ezért megragadhatatlan és morális okokból nem tárgyasítható.

Szent II. János Pál pápa az „EX CORDE ECCLESIAE” kezdetű, a katolikus egyetemekről szóló apostoli rendelkezésében az első rész elején, „A katolikus egyetem identitásának” meghatározásakor, rögtön a „Jelleg és célok” alfejezetben (15. pont) úgy fogalmaz, hogy „a katolikus egyetemen a kutatás szükségszerűen tartalmazza:

- a) a tudás integrációjának keresését,
- b) a dialógust a hit és az értelem között,
- c) az etikai vonatkozást és

d) a teológiai távlatot.”¹

II. JÁNOS PÁL PÁPA KUTATÓKÖZPONT LÉTREHOZATALA

A fenti szellemiség és célok jegyében került 2020. május 19-én létrehozásra Egyetemünkön a II. János Pál pápa Kutatóközpont. A Központ része a Viktor Frankl Kutatóintézet és a Gazdaságfejlesztés- és Kisvállalkozás-kutatási és Továbbképző Intézet. Az előbbi a Szent II. János Pál pápa kifejezett szándékai szerint létrejött, s általa mindvégig támogatott, a katolikus tudományos életben méltán világhírű liechtensteini székhelyű „International Academy of Philosophy” Viktor Frankl tanszéke, amely átköltözik a Központba, ahol elsősorban kutatóintézetként fog működni.² Az utóbbi intézet pedig a Katolikus Egyház társadalmi tanításában megfogalmazott elvek szerint kiemelten fontosnak tartja a *kisvállalkozások társadalmi és gazdasági életben való szerepvállalásának helyes szemlélet szerinti előmozdítását*.³ Ezeken kívül a Központban tíz kutatási terület kutatása kerül megszervezésre, amelyek fluidabb kutatócsoportjai nem alkotnak külön szervezeti egységeket. Utóbbiak

¹ <https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=88>

² A Liechtensteini Nemzetközi Filozófiai Akadémia (IAP) 1986-ban magán felsőoktatási intézményként alakul meg Lichtenstein Hercegségben Szent II. János Pál pápa Balduin Schwarzhoz intézett kérésének megfelelően. Az alapítvány alapítói herceg Nikolaus von Liechtenstein, Simeon von Habsburg-Lothringen, Ausztria főhercege, gróf Albrecht Zepelin-Brandenstein, valamint Prof. Dr. Rocco Buttiglione és Prof. Dr. Josef Seifert. Balduin Schwarz és Szent II. János Pál pápa kérésére az intézmény alapító rektora Prof. Dr. Josef Seifert lett (1986–2007 között). Prof. Dr. Rocco Buttiglione rektor-helyettesként tevékenykedett. Az IAP alapításának ötlete, Balduin Schwartz megfogalmazásában, egy intellektuális „konzervatív megújulás” volt, az irracionális, igazsággal szemben szkeptikus modern és posztmodern ideológiák által képviselt relativizmusnak és metafizika-hiánynak a meghaladása. A Viktor Frankl Tanszék a fent említettek személyek által került megalapításra az IAP keretén belül azon szükségletnek megfelelően, hogy a pszichológiában, a filozófiai-pszichológiai antropológiában és az alkalmazott pszichoterápiában egy perszonalista, a katolikus emberképpel egyező és értékigénylő programot támogassanak. A tanszék jelenlegi vezetője Batthyány Alexander. Az IAP strukturális változása miatt, amely várhatóan 2022 végén lép életbe (és annak kutatóintézeti továbbműködését célozza), a tanszék átköltözik Egyetemünkre, a Központba, ahol – mint irtuk – elsősorban kutatóintézetként fog működni.

³ Az „Egyház társadalmi tanításának kompendiuma” a következőképpen fogalmaz a kisvállalkozások *kiemelt és mással nem pótolható, többirányú értékhordozó és teremtő* jellegét és tevékenységét illetően: „A vállalkozáshoz tartozóknak tudatában kell lenniük, hogy a közösség, amelynek keretei között tevékenykednek, mindenki számára való jó, nem olyan képződmény, amely kizárólag azért van, hogy az egyes egyének személyes érdekeit elégítse ki. Csak ez a meggyőződés teszi lehetővé, hogy olyan gazdaság épüljön fel, amely valóban az embert szolgálja és a társadalmi csoportosulások közötti valódi együttműködés terveit váltja valóra. Nagyon fontos és jelentőségteljes példát mutatnak ebben a tekintetben a társas-, a kis- és középvállalkozások, a kézműves, mezőgazdasági és családi üzemek. A témához a társadalmi tanítás által előterjesztett hozzájárulás a munka megbecsülésére, a személyes és társadalmi felelősségtudat fokozására, a demokratikus élet, a piac és a társadalom számára fontos emberi értékek gyarapítására hívja fel a figyelmet.” (339.) „A termelés decentralizációja, amely a kisebb vállalkozásokat olyan komplex feladatok elé állítja, amelyek korábban nagy termelési egységekben összpontosultak, új erőt és lendületet ad a kis- és középvállalkozásoknak. A hagyományos kisipar mellett új vállalkozások jönnek létre; ezekre jellemző, hogy a modern termelés szektorain belüli kis termelési egységekben működnek, vagy nagyvállalkozások által decentralizált tevékenységeket végeznek. Sok olyan tevékenység, amely tegnap még alkalmazotti munkát kívánt, ma olyan új formákban valósul meg, amelyeknek jobban kedvez a független munkavégzés; ezekben nagyobb a kockázati tényező és a felelősség. A kis- és középvállalkozásokban végzett munka, a kisipari és független munka alkalmat teremthet azonban arra, hogy emberibbé tegye a munkás életét: akár azért, mert a kisebb közösség közelebbi személyes kapcsolatokat tesz lehetővé, akár azért, mert kedvező alkalmat ad a kezdeményező kedvnek és a vállalkozó szellemnek; (...)” (315.)

kutatási vezetővel rendelkező, kevésbé rögzített struktúrájú hazai és nemzetközi tudományos kutatói fórumok, amelyek tematikus workshopok és konferenciák, YouTube-on megjelenő kerekasztalbeszélgetések helyszínei és tudományos gravitációs gyűjtőpontjai lesznek. E tíz kutatási terület kutatói kifejezetten katolikus szemszögből, azaz a katolikus szent tudományok perspektívájából elemzik majd a Katolikus Egyház morális és társadalmi tanításának egyes kiemelt területeit.

Ezen önálló költségvetési és szervezeti egységként létrejött Kutatóközpont a *Karok tevékenységét szubszidiárius módon kiegészítve, s felőlük mindig nyitottan* fog működni. (A Központot az Egyetem Rektora felügyeli és vezeti a tudományszervezésért felelős rektorhelyettesén keresztül.)

A KATOLIKUS EGYETEM KUTATÓJÁNAK TUDOMÁNYOS ÉTHOSZA

Az Egyetem kutatói minden tekintetben megfelelnek tudományos tevékenységük folytatásakor az adott kor – ideológiáktól mentes – tudományos előírásainak, sőt, azokat a legakkurátusabban tartják be, hiszen tudják és vallják, a kutatómunka a kutatott valóság megismerésében tudományos alázatot, kitartó szorgalmat és rendkívüli pontosságot, a tudományos érvelésben, cáfolásban és az igazolásban ellenőrizhető egzaktságot igényel. Mivel tudja, hogy Ki áll a vizsgált valóság mögött, ezért nemcsak az eszével, hanem a szívével is szereti azt, s így az azt feltárni igyekvő tudományos munkáját is. A vizsgált valóság igazságának szeretete (philosz (szerető) és sophia (bölcesség) szavakból), annak lelkesedése fűti a megismerésben, miközben az alázatossága mindvégig megmarad kutatómunkájában (is). Következésképpen nem csak a tudományos kíváncsiság mozgatja, mint általában a kutatókat. A katolikus Egyetem kutatója nem azért kell, hogy legjobb kutató legyen, hogy a többieket, kutató versenytársait kvantifikálható teljesítményben vagy – adott, és nem is olyan ritka esetekben – a verseny által kreált kényszerek miatt álteljesítményekben felülmúlja, vagy 'legyőzze', hanem, hogy mind jobban megismerje a valóságot, az általa oly szeretett igazságot. A kutatói hivatás egész embert kíván, azaz nemcsak az értelmet, hanem az odaadó lelket és szívet is. A katolikus kutató nem csak feltárja, hanem ki is áll az így megismert teljes erkölcsi igazság mellett, s ez az attitűd nemesíti tudós habitusát, erkölcsi jellemét. Egyetemünk Rektorának székfoglalója alaposan elemzi a katolikus professzor kutatói habitusát és tudományos megismerés módjait is, amelyek jellem- és személyiségformálóak.⁴ A kutatás sokszor fáradságos munka, izzadságos küzdelem, s nem egyszer (közvetlen) eredménnyel sem kecsegtető mindennapi hivatásteljesítés. Azonban már ez is teljesítmény, mégpedig erkölcsi értelemben vett, hivatástudatból és a kutatói munkaéthosz elkötelezettségéből fakadó produktum. Egyetemünk az alapos tudományos kutatómunkát mint munkát is megbecsüli. Bár korunk tudományos reputációrangsorai a kvantifikálható tudományometriai eredményeket, s benne kiemelten a jól meghatározott tudományos hivatkozásokat értékelik szinte egyedüli tudományos sikerességi (minőségi)

⁴ Kuminetz Géza: *A tudományos élet és a személyiségfejlesztés sajátos fellegvára a katolikus egyetem*. Budapest, Szent István Társulat, 2020.

kritériumokként,⁵ mi tudjunk, hogy a jól végzett tudományos erőfeszítés és munka, maga a tudományos eredmény elsősorban magával a vizsgált valósággal, annak feltárásával, megértésével összemérhető, s ezért *tartalmi* értelemben vett *minőségi* jellegű, ami nehezen vagy inkább sehogy sem mennyiségiesíthető. Éppen ezért a kutató folytonosan az elemzett valóság megértésére koncentrálna, „fejben folyton kutat”, ezért ez igazi hivatás, amely a kutató egész lényét és világlátását átítatja. Olykor az egész életvitelét is. A kutató azonban teljes értékű ember, azaz magánéletében családi lény is, amellett, hogy a legtöbbször a munkahelyén oktató tanár is. A kutatói és az oktatói énjét, életvitelét a családban betöltött fontos, pótolhatatlan szerepével összhangban alakítja. Sokszor éppen az otthoni szerepeiben, hivatásteljesítésében „ugrik be” egy jó kutatói ötlet, meglátás. A katolikus egyetem hívő kutatója azonban elsősorban keresztény követője Istennek. Ezért a Vele való kapcsolatban kap – adott esetben – inspirációkat, ötleteket, tudományos meglátásokat is kutatásaihoz. Az ilyen kutató nagyon fontosnak tartja ezért is az Istennel eltöltendő időt, s mindenekelőtt az imádságot.

A keresztény kutató Krisztus követőjeként úgy közelít az emberhez tudósként is, ahogy Jézus fordult az emberekhez: az elesetteket, a betegeket és a testi és lelki gyógyulásra szorulókat részesíti előnyben. Mindezért szükséges megvizsgálni, hogy Egyetemünk milyen téren tud az úgynevezett „karitásztudományok”⁶ *elméleti* (filozófiai antropológiai és morálfilozófiai) *alapjainak* kutatása terén előbbre lépni. Ehhez szükséges lenne különösen a gyakorlati/alkalmazott morálteológia mellett a szociológia, a társadalometika (a morálfilozófia részeként), a pszichológia és a pedagógia határterületeinek (szociálpedagógia, szociális munka, fogyatékoságtudomány, a szociálpolitika egyes ágazatai, s egyéb szociális segítő hivatások és tudományok) aktuális kutatási eredményeinek filozófiai antropológiai, morálteológiai és erkölcsfilozófiai *elméleti alapjait* megvizsgálni, de hasonlóképpen a jogtudomány esetében is a természetjogi előfeltevések vonatkozásában, különösen a fogyatékkal élők jogainak elemzése, azok előmozdítása érdekében.

⁵ A fentieket árnyalnunk szükséges. Az összes rangsor nagyon bonyolult számítási mechanizmussal rangsorol, melyek közül az indexált közleményekben szereplő hivatkozások csak egy indikátort képeznek. Emellett tudományometriai szempontból a szerzők számossága és a közlemények száma, illetve minősége meghatározó. Ez utóbbi viszont továbbvisz minket a folyóirat rangsorokhoz, mely többnyire megint bonyolult számítási mechanizmus alapján képzett rangsor.

⁶ A karitásznak az egyházi lényegi küldetéséhez tartozó jellegéhez és gyakorlati egyházszerkezési vonatkozásaihoz ld.: VI. Benedek pápa „Motu Proprio” [apostoli levelét a szeretet szolgálatáról](#)
A karitásztudományok oktatásához ld. pl. [University of Freiburg: Arbeitsbereich Caritaswissenschaft und Christliche Sozialarbeit](#)